

Posamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon Interurban št. 113.

STRAZA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAZA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine prosta. Telefon Interurban št. 113.

147. številka

Maribor, dne 27. decembra 1922.

Letnik XIV.

Proglas Jugoslovanskega kluba.

Jugoslovanski klub kot parlamentarni predstavitelj Slovenske ljudske stranke, Hrvatske pučke stranke in Bunjevske-šokačke pučke stranke je od početka stal na stališču, da se mora notranja ureditev naše države izvršiti na temelju pokrajinske avtonomije, to je, da se mora vsaka pokrajina samostojno razvijati na političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Zaradi tega je zahteval v posameznih pokrajinah zbere zakonodajno močjo kot politična predstavništva ljudstva, ki naj v finančnem pogledu branijo finančno samostojnost pokrajin, v prosvetnem pa njihov svobodni razvoj.

Avtonomistični program zmagovit.

Naš žilavi in odkriti boj za avtonomijo v ustavodajni in zakonodajni skupščini je dvignil zavest našega ljudstva, utrdil ga je v borbi ter je imel velik vpliv na programe ostalih strank, od katerih so nekatere iz demagogičnih strankarskih razlogov, torej povsem neizkreno, zahtevale nekaj, o čemer so vedele, da se ne more nikakor izvršiti, druge so se pa iz pohlepa po oblasti popolnoma oddaljile od spoštovanja ljudske volje, misleč, da vse pravo temelji na sili.

Posamezne politične skupine v našem javnem življenju so morale končno priti do prepričanja, da je avtonomistično stališče edino prava rešitev notranje ureditve naše države ali točneje — srečnega in zadovoljivega skupnega življenja Hrvatov, Slovencev in Srbov na temelju bratskega sporazuma, ne pa na temelju centralistične razdiralne sile, niti na temelju separacije ali amputacije, ki bi našo notranjo moč popolnoma uničila in izročila v roke pohlepni narodnim sovražnikom.

Naš žilavi boj za avtonomijo je okrepil strujo Stojana Protičeva in radikalnega kluba. Najodličnejši njegovi člani so prisli do spoznanja, da ne mora priti do sporazuma s Hrvati in Slovenci.

Vztrajnost Jugoslovanskega kluba.

Jugoslovanski klub je v težkem boju vzdržal do konca in ni od svojega prvotnega programa popustil niti za črko, dasi se mu je od ene strani obetala oblast in vse ono, kar je z njo zvezano, a na drugi strani pa se je označevala njegova politika kot izdajalska, ker se ni hotel pokoriti diktatu praznih, neresnih obetanj. Ta vztrajnost, četudi ni dovedla večine demokratske stranke pod vodstvom Ljube Davidoviča do popolnega avtonomističnega stališča, ker so se demokratski dolgo s silo držali na vladi, vsled česar težko pojmujejo svobodo, vendar jih je dovedla do priznanja, da je potreben sporazum s Hrvati in Slovenci.

Vpliv na Radičevo stranko.

Cela Radičeva stranka s Hrvatskim blokom je morala pod pritiskom Ljudske stranke opustiti svojo tezo o «nevtralni kmetijski republiki» Hrvatske in Slavonije s teritorialnimi korekturami v vzhodnem in jugozapadnem delu v korist srbskega plemena, in pritegniti v sfero hrvatskih interesov tudi Bosno, Hercegovino in Dalmacijo. Ko je smatrala, da je treba iz pasivnosti preiti na aktivno politično delo, tedaj se je postavila na stališče Protičeve ustave, o kateri se ne more reči, da zadovoljuje avtonomistične težnje. Radičeva stranka je šla še dalje ter je za svojega političnega ali bolj parlamentarnega voditelja izbrala Ljubo Davidoviča, dasi ravno ni dobila od njega nikakih garancij za revizijo ustave.

To ravnanje Jugoslovanskega kluba je zmajalo tudi komunistične in socialistične vrste, ki so se morali končno prepričati, da centralizem ne samo ovira, ampak v ključni uničuje razvoj gospodarskega in socialnega življenja.

Tri centralistične stranke.

V našem javnem življenju se vzdržujejo samo politične stranke, ki so do konca trdovratno vztrajale pri popolnem centralizmu. To je najprej Pribičevićeva demokratska stranka, potem Zemljoradniška stranka in končno Slovenska samostojna kmetijska stranka. Prva je kakor znano, stranka izvoznicarjev, sekvestrov, mastnih koncesij, najhujše korupcije in nasilja med uradnim in neuradnim; stranka centralistov ne iz prepričanja nego iz interesa, ki so se prizadevali obdržati v avladi s pomočjo neodgovornih pouličnih elementov; stranka, ki je ugonobila naše finance, ki je sklenila ameriško posojilo in porabila njegov prvi del za bančne in borzne špekulacije; stranka, ki se je vedno protivila izenačenju davkov, ki je našo carinsko politiko dovedla do popolnega poloma, tako, da so bili tepeni producenti in konsumenti, a obogatili so samo strankarski spekulant; stranka, ki je pod vplivom brezvercev raznih barv razvila v naši državi popolnoma nepotreben kulturni boj.

Druga od teh strank — Zemljoradniška stranka je v svoji trdovratnosti vztrajala do konca v centralizmu in tako v vsakem pogledu pospeševala velikosrbske aspiracije. S pomočjo praznih besed je hotela zavesti dalmatinskega hrvatskega kmeta, dočim ga je ravno s svojo nepremišljeno politiko spravila v najtežji go-

spodarski položaj. Ta stranka Pribičevićevih tajnih in javnih pomagačev ne sme v bodoče zaiti v nobeno hrvatsko vas več, ne samo za to, ker je proti pravičnemu sporazumu s Hrvati in Slovenci, marveč tudi za to, ker jo v najnovjšem času vodijo popolni kapitalisti.

Stranka slepomišenja.

Tretja centralistična skupina — Slovenska samostojna kmetijska stranka je pred volitvami v konstituantno obetala slovenskemu kmetu, da bo v prvi vrsti branila avtonomijo Slovenije in da se bo potegovala za kmetijske interese. Toda, ko je prišla v Beograd, je zaradi interesov svojih posameznih pristašev in voditeljev zavrgla in izdala eno in drugo in se borila za ramo ob rami z demokratsko stranko za centralistično politiko in za vso ono korupcijo, ki je v zvezi s tako politiko. Ob razpustu parlamenta se je spomnila tudi ona, da preide v «opozicijo» in če mogoče tudi pri teh volitvah prevara ljudstvo. Toda opozicija te stranke je nastala samo na ta način, ker se njeni poslanci niso mogli zediniti v vprašanju, kdo bo novi kandidat za ministra. To je stranka, ki slepi sedaj svoje volivce, a ko bodo volitve končane, začne zopet svojo staro igro in se bo prodajala tistemu, ki bo več ponudil.

Stranka ravnopravnosti.

Kakor v političnem, tako stoji tudi v verskem oziru Ljudska stranka na stališču popolne verske ravnopravnosti v državi ter se zavzema z vsemi silami za versko toleranco, ki vidi v tem največje jamstvo za mirno medsebojno življenje državljanov. Ravno radi tega je nastopila proti vsem poizkusom, ki so stremeli za tem, da se v državi izzove takozvani kulturni boj proti katoličanom in katoliški cerkvi. Kulturni boj se je začel s famoznim «kancelparagrafom» v ustavi, ki sramoti našo državo pred kulturnim svetom; pokazal se je v raznih ukrepih, katere je podvel režim proti katoličanom in katoliškim ustanovam.

Marijine kongregacije, ki so popolnoma verska društva in spadajo z ozirom na to pod nadzorstvo zakonitih cerkvenih oblasti, so ali popolnoma prepovedane ali pa so zanje od strani države postavljeni taki pogoji, da se ne morejo razvijati. Katoliškim prosvetnim zavodom, ki jih je država dolžna vzdrževati bodisi na podlagi sklenjenih konvencij bodisi radi tega, ker se jim je odvzela po agrarni reformi skoro vsa zemlja kot edini vir vzdrževanja, se je nakazala še le v zadnjem letu tako majhna vsota, da morejo nekateri izmed njih komaj životariiti, drugi pa se približujejo gotovi propasti na škodo kulturnega napredka našega naroda.

Protikatoliško delo vlade in njenih organov je šlo tako daleč, da so prepovedali katoliškim duhovnikom v Vojvodini verski pouk v vseh šolah, kar doslej ni upal storiti noben vladajoči sistem. Več katoliških škofij in cerkvenih pokrajin je že nekoliko let brez vseh pastirjev. Nižja katoliška duhovščina se nahaja danes v mnogih krajih v najtežjem gmotnem položaju, ker ni hotela vlada rešiti niti vprašanja bire niti vprašanja duhovniških plač samo radi tega, da bi povzročila med narodom zmešnjavo.

Vlada je z državnim denarjem in z državno avtoriteto vodila protikatoliško propagando tudi izven naše države v Čehoslovaški republiki ter tako ustvarjala nezaupanje med našo državo in večino čehoslovaškega naroda. Ona ni pustila pri miru niti grških katolikov v naši državi, temveč je naročila posebne agitatorje, ki so plačani iz državne blagajne, da vodijo nedostojno agitacijo proti grškim katolikom.

Ta režim kulturnega boja in nasilja pa je zopet podpiral iz državne blagajne vse one ustanove, ki so naravnost naperjene proti pozitivnim načelom vere. — Radi tega je ustvaril iz sokolske organizacije avantgardo v kulturnem boju ter ob priliki pripravil tudi samega poglavarja države do tega, da je manifestiral za to organizacijo, ki je samo pojav v našem strankarskem in kulturnem življenju.

Varanje z agrarno reformo.

Rešitev agrarnega programa smo vedno smatrali za bistven del svojega programa. Vse, kar se je doslej storilo v tem pogledu, je bilo bodisi uspeh plemenske hegemonije, bodisi strankarske korupcije ali neresne demagogije. Plemenska hegemonija se vidi v tem, ker se naseljujejo na veleposestvih v Sremu, Slavoniji in Vojvodini Srbi, med tem ko se siromašni hrvatski in slovenski poljedelci pošiljajo v južne kraje Srbije, kjer nimajo nobenih pogojev za življenje. Strankarska korupcija se je vršila s kolonizacijo dobrovoljcev, demagogijo pa je pridigovala zemljoradniška stranka. — Zlasti obtožujemo vlado, ker se niti do danes ni lotila rešitve agrarnega vprašanja v Dalmaciji, radi česar danes ualmatinski kmet strada. Agrarno vprašanje v Dalmaciji se mora rešiti na pravičen način, da ne bo nihče oškodovan. Kmet mora postati zakonitim potom lastnik zemlje.

Za socialno pravičnost.

Jugoslovanski klub se je ves čas svojega delovanja boril, da se pri vsakem koraku zaščitijo najsiromašnej-

ši in najbednejši sloji našega kmetijskega in delavskega sveta. Njegov program je bil izvrševanje socialne pravičnosti do vseh stanov. V najtežji dobi preganjanja delavcev je stal Jugoslovanski klub na braniku tlačnih in izkoriščanih. V tej smeri je deloval pri zakonu o zaščiti delavcev, o njihovem zavarovanju, o svobodi koalicije delavcev v boju proti kapitalistom in proti nasilju režima, ki je stal povsod na strani izkoriščevalcev. O tem morejo soglasno poročati množične organizacije v Bosni in Hercegovini, v Dalmaciji in Sloveniji. Jugoslovanski klub je zadnji čas zlasti skrbel za to, da bi vlada preskrbela živila za pasivne kraje. V početku je vlada vse obljubovala, pozneje pa se je pokazalo, da so bile te obljube samo varanje naroda. Majhna denarna sredstva, ki so bila določena v ta namen, so se uporabila na način, po katerem se ljudstvu ni samo nič pomagalo, temveč je bilo tudi ponižano v svojem ponosu, ker je vsa ta akcija stremela za tem, da se pridobe strankarski pristaši.

Hrvati in Slovenci!

Končno moramo pred vami obtožiti stranke, ki se nahajajo v takozvanem Hrvatskem bloku, in sicer tudi iz nastopnih razlogov:

1. Ker sploh ni prišel v ustavotvorno skupščino, da se bori za hrvatsko stališče v vprašanju ureditve države in temeljnih državnih zakonov, ki jih ima ustava, temveč je omejil svoje delo na sestavljanje neplodnih spomenic na zunanji svet, med katerim so nekatere države sovražno razpoložene ne samo proti celokupni državi, temveč zlasti proti Hrvatom in Slovencem, kakor n. pr. Italija.

2. Ker je s svojo pasivno politiko omogočil, da je bila sprejeta centralistična ustava in vsi zakoni, ki so ž njo v zvezi.

3. Ker je s svojo pasivno politiko dal popolnoma proste roke v prvi vrsti demokratom, da uvedejo v vse panoge državne uprave nečuvstvo korupcije, da rešujejo agrarno vprašanje na škodo Hrvatov in Slovencev, da gospodarijo z državnimi dohodki po svoji volji, da vodijo davčno in gospodarsko politiko proti hrvatskim in slovenskim interesom, da obremene narod z velikim ameriškim posojilom itd.

4. Ker je s svojim znanim pismom na Ljubo Davidoviča pristal na to, da se odgodi ne samo rešitev ureditve države v smislu avtonomij, temveč tudi revizija ustave sploh.

5. Ker v svojem glavnem glasilu «Slobodnem domu» dan na dan napada katoliško vero in katoliško duhovščino in tako slabi odpornost hrvatskega naroda v boju.

Hrvati in Slovenci!

To je bil naš delovni program v teh zadnjih letih. Dokazuje, da se nismo niti koraka oddaljili od tega, kar smo govorili pred volitvami v ustavotvorno skupščino. Ostali smo torej stalni v boju! To je največje jamstvo za bodočnost, da bomo ostali zvesti svojim idealom.

(Sledijo podpisi vseh članov Jugoslovanskega kluba).

Politični položaj.

Ob razpustu narodne skupščine. Predno je Pašič prečital ukaz o razpustu skupščine, so se čuli še razni protesti proti zapisniku zadnje seje in tako je tudi zemljoradniški poslanec Lazič svoj govor končal z besedami: «Jaz in moji tovariši protestiramo proti nasilju, ki se vrši v tej zbornici!» Dr. Laza Marković je ob tej priliki zaklical: «Počakajte samo še pet minut!» Pri tem je nastal velik smeh. Nato je prečital tajnik ukaz o ostavki stare in o imenovanju nove vlade. Radikali so klicali: «Živijo kralj!» Ostali so pa molčali. Zatem je vstal ministrski predsednik Nikola Pašič in prečital ukaz o razpustu narodne skupščine, razpisu novih volitev za dne 18. marca in sklicanju nove narodne skupščine za dan 16. aprila 1923. Ministrski predsednik Nikola Pašič je izjavil: «Prosim vas, gospodje! Z ozirom na debate, ki jih vodite tukaj in v katerih kritikujete, da vlada ne dela dobro, smo se odločili in sklenili, da stopimo pred sodbo naroda. Zato mislim, da se gospodom, ki mislijo, da imajo prav, ni treba bati volitev in protesta naroda.» V skupščini se je nabralo dosti poslancev, samo muslimani obeh skupin so manjkali. Čele ure pred sejo so se že sprehajali po hodnikih ter modrovali in ugibali največ o tem, kdo od njih se spet vrne v bodočo skupščino. Demokrat in bivši policajminister Kosta Timotijević je s posebno naslado dražil nekatere poslance, da bodo po volitvah k večjemu še lahko prišli na galerijo. Poslanec Kosta Pejović je pa celi gruči žalostno pripovedoval, da ima komaj 28 let in da zato ne bo mogel v novo skupščino, nakar se je poslanec Magovčević začel norčevati, naj prosi, da se mu kaka vojna leta vračunijo. Radikalci se takih pomenkov niso udeleževali, držali so se rezervirano in ko je bila zadnja skupščinska seja zaključena, so se takoj podali na klubovo sejo. Otvoril jo je Marko Gjuričić, ki se je zahvalil poslancem, da so ohranili klubovo

disciplino. Za njim je govoril ministrski predsednik Nikola Pašić nad eno uro. V svojem govoru je Pašić navajal zgodovino radikalne stranke ter se dotaknil tudi njenega dela v dosedanji narodni skupščini. Kljub mnenju, je izjavil Pašić, ki ga je delilo mnogo poslancev, da se ne more delati z demokrati, sem vendar sprejel koalicijsko z njimi. Med tem se je že pri sami sestavi koalicijske pokazalo, da demokrati ne nastopajo iskreno in da jim je samo za oblast. Zato sem uvidel, da se z njimi ne more delati ter sem prevzel vso oblast v svoje roke. Radikalci bodo tudi v bodoče izključili demokrate iz koalicijske. Pašić je nato opozarjal poslance, naj se sami zavzamejo za svoje mandate, ker jim vlada pri tem noče in ne more iti na roko. Radikalna stranka je rojena v boju ter je znano, da ceni svobodo in pravice državljanov. Vesti, da bo radikalna stranka, ako pride na vlado, izvrševala pritisk na volitve, niso resnične. On in njegovi tovariši so sklenili, da se morajo vršiti volitve pravično po zakonu. — Koliko resnice in poštenja je na tem, bomo kmalu videli, iz srbske preteklosti nam je pa znano, da so se radikalci prav posebno in izdatno znali posluževati ministrstva policije in — pandrujev pri volitvah.

Ob pravem žandarjem obleganju je bila skupščina razpuščena. Veliko število žandarjev v popolni službeni opremi se je vrstilo zunaj in znotraj, zraven pa še več policajev in policijskih agentov in ta žandarstvo-policijska mobilizacija je tudi pokazala, koliko je dati na Pašičeve besede, da se bodo volitve popolnoma svobodno vršile, da lahko vsaka stranka mirno stopi pred narod in da ne bo od nobene strani kakšnega pristranskega vpliva ali celo pritiska. Vse kaže, da se Pašičev režim ne misli poslužiti samo žandarjev, temveč da išče pomoči celo pri prirodnih nezgodah ter se nada, da mu bodo 18. marca po Črni gori in južni Srbiji še velik sneg, zameti ali pa vsaj nevihte s poplavami, podrtimi mostovi in drugimi nezgodami zavračale in odganjala nevarne volilce.

Boj za mandate je že začel, figure razpostavljajo, pa je deska preslaba in za toliko figur tudi premajhna. Radikalci se posvetujejo, kje bi iztisčali svoje pravice do mandatov. Se ne vedo, ali naj postavijo Pašiča v Beogradu, ali pa v Liki, kjer bodo nastopili z geslom za «Veliko Srbijo», kot nosilca liste. Še sedaj ne vedo, kje bo starosta Nikola bolj «vlekel». Nekateri so se pa sami podali na agitacijo in tako dela zunanji minister dr. Ninčič s polno paro v Veliki Kikindi. Za novega finančnega ministra dr. Stojadinoviča sondirajo sedaj teren med beograjskimi trgovci in bankirji in če bo le kazalo, ga bodo v Beogradu kandidirali. «Kolonijalna» ministra Niko Zupanič in Supilo bosta nosilca radikalne liste za Slovenijo in Hrvatsko, če tudi radikalci sami dobro vedo, da propadeta. V veliki zadregi so demokrati. Srbski demokrati so do malega vsi za Davidoviča, bivši finančni minister dr. Kumanudi bo najbrž propadel, ker so mu že davno sporočili volilci bitolskega okraja, naj ne pride več blizu, in tudi že imajo svojega levičarskega kandidata, za prečanske demokrate ima pa Pribičevićeva skupina veliko preveč kandidatov in povrh so še opozicijonalcji Davidovičeve struje Ribar, Andjelinovič, Rojc in drugi. Lukiniča sploh ne vedo, kam postaviti in bo z mnogimi drugimi najbrž odletel. Razni veljaki, ki so poslaniška in celo ministrska mesta že smatrali za svojo domeno, so v velikih skrbih in prečanske demokrate je sedaj še najhujše udaril spor in razdor v lastnih vrstah, ker je izključeno, da bi v srbskih volilnih okrajih prišli do mandatov.

Pašić in Mussolini. S Pašičevo samoradikalno vlado je italijanski fašistovski kabinet prav posebno zadovoljen. Fašistovski listi naglašajo s posebnim veseljem in pompom, da je to prava in pristna gesta Srbov — italijanskih prijateljev iz svetovne vojne, ker v Pašičevi vladi ni nobenega Slovenca in Hrvat. To veselje se popolnoma krije z znano izjavo fašistovskega poglavarja, današnjega predsednika italijanske vlade, Mussolinija, ki je dejal, da pozna iz današnje države SHS samo Srbe, drugo pa pride daleč za njimi in da bo on že še razčistil svoje odnose do drugih delov SHS, če ostanejo Srbi, kakor so bili, ter se obračajo samo proti Egejskemu morju in Solunu, njemu pa prepuščajo, da v imenu vojnega zavezništva s Srbi stremi za cilji velike Italije na ozemlju, ki je bilo v protitalijanskem in protizavezniškem taboru. To srbsko laskanje na rovaš Hrvatov in Slovencev so že tedaj z veseljem pozdravili režimski listi, Pašičeva vlada je že od nekdanj koketirala z Italijani in ko je Pašičev zunanji minister imel vse prilike za ratifikacijo rapalskega ugovora, je pustil vse na strani menda po instrukciji, da pride na krmilo velesrbska poteza, ki se tudi z veleitalijansko krije ter soglašala.

Kandidature Radičeve stranke. «Slobodni dom», glasilo HRSS, prinaša vest, da bo Hrvatska republikanska seljačka stranka nastopila v bankski Dalmaciji, Hrvatski, Bosni in Hercegovini samostojno in sicer na podlagi sklepa stranke od dne 22. februarja 1922. Ta sklep je bil dne 23. decembra izpopolnjen v toliko, da sme napraviti predsednik stranke izjemo, ako zahteva potreba. To se bo zgodilo v Zagrebu, kjer bo pri volitvah nastopil Hrvatski blok. Nosilec liste Hrvatskega bloka bo ali književnik ali pa novinar. Istotako bode nastopil Hrvatski blok skupno v virovitiški županiji, ponekod v Sremu in morebiti tudi v Bosni. Kandidat Hrvatske republikanske seljačke stranke ne sme biti na podlagi sklepa glavnega odbora stranke noben šolan gospod, ako ni v seljački stranki vsaj pet let. Izjemo sme napraviti predsednik stranke s soglasnim odobrenjem glavnega odbora.

Srbski republikanci so se odločili za kongrese, oziroma konferenco v raznih mestih Jugoslavije. Po novem letu imajo svojo konferenco v Zagrebu, potem pa v Ljubljani, Sarajevu, Dubrovniku in Novem Sadu. Na

te konference pridejo republikanski poslanci in pa zastopniki republikanskih organizacij iz Srbije in Črne gore. Republikanska stranka se hoče na ta način razširiti tudi po drugih pokrajinah, ker doslej še ni prišla izza mej Srbije in Črne gore.

Invalidska politična akcija. Beograjskim novinarjem je izjavil predsednik osrednjega invalidskega odbora, da invalidom ne preostaja drugo kot politična akcija, ki pa ne bi imela značaja kake politične stranke, ker je invalidska organizacija nestransarska ter njeni člani lahko vsem strankam pripadajo, temveč samo namen, da spravi nekaj invalidov kot poslancev v parlament. To akcijo naj bi vodili okrožni invalidski odbori in sicer na ta način, da se sporazumejejo z najmočnejšo stranko svojega volilnega okoliša ter jo pripravijo do tega, da sprejme enega invalida kot svojega kandidata na varno mesto. Invalidski predsednik misli, da bi na ta način lahko spravili invalidi kakih 10 svojih poslancev v novi parlament, ki bi v raznih strankah in klubih zastopali edinole invalidsko stališče in zahteve. Uredilo bi se tudi tako, da invalidska organizacija svoje poslance invalide lahko vsak čas odpokliče, oziroma izmenja.

Najnovejša odlikovanja. Kralj je podpisal ukaz o odlikovanju vseh poslancev, ki so glasovali za ustavo in sicer z redom belega orla 5. klase. Poslanci, ki imajo ta red že od prej, dobijo odlikovanja višje klase. In v beograjske liste je prišla vest iz krogov teh odlikovanih poslancev, da mislijo svoje ordene razkazovati tudi na volilnih shodih. Ne verjamemo, da bi kdo tako prišel v nam v Slovenijo, ali pa na Hrvatsko. — Odlikovani so tudi bivši ministri Sv. Pribičević, dr. Žerjav, Pucelj, dr. Kumanudi, dr. Krstelj, Stanič, Zarko Miladinović, Omer Omerović itd. s Karagjorgjevo zvezdo IV. klase. To naj bi bil lek za rane, ki jih je zadala Pašičeva brca iz vlade, izgleda pa vendar malo čudno ob vsem tem, kar novi ministri vse svojim prednikom očitajo ter nekatere celo pred sodnijo kličejo po svojih listih.

Po svetu.

Okrožnica papeža Pija XI. Sv. Oče papež Pij XI., je izdal encikliko pod imenom «Ubi arcano Dei», v kateri navaja najprej razloge, zakaj je doslej samo tiho opazoval, dasi je želel, da bi mogel takoj izpregovoriti katoliškemu svetu. Nato navaja žalostne slučaje in srečne dogodke prvih mesecev svojega pontifikata, ki so osvetljevali to, kar bi imel povedati krščanskim narodom, namreč mnogostranost in resnost sedanjih zla, glavne vzroke teh zla in končno uspešna zdravilna sredstva. Sv. Oče naglašajo potrebo obnove in pomirjenja človeške družbe. S tem, da udružuje papež programe Pija X. in Benedikta XV. z geslom «Pax Christi in regno Christi», ki si ga je, sam izbral, želi, da bi došlo do verskega miru in enotnosti, pa tudi do državljanškega miru. Sv. Oče izraža svoje posebno veselje, da so vsi narodi skoro ljubosumno izražali voljo vzdrževati s sv. stolico prijateljske odnose, da pa gleda z obžalovanjem, da manjka v tej družbi narodov Italija, njegova draga domovina, ki si jo je izbral Bog za središče vsega krščanskega sveta. Sv. Oče obnavlja izjave svojih prednikov, in sicer ne radi kakršnegakoli stremjenja po moči, nad čemer bi moral zarzdeti, temveč zato, da bi mu v smrtni uri, ko bo moral polagati Vsemogočnemu račun, vest ničesar ne očitala.

O usodi obtoženih ministrov medvojnega bolgarskega režima so vprašali v Lozani bolgarskega ministrskega predsednika Stamboliškega in ta je odgovoril, da on sploh ni za smrtno kazen, najmanj pa za politične krivce, da pa obtoženim ministrom dolgotrajni zapor ne more biti prizanešen, ker so razvoju nove Bolgarske skrajno nevarni. Narodno sobranje (skupščina) ima pa pravico, da tudi zaporno kazen v toliko spremeni, v kolikor to ne nasprotuje interesom Bolgarije. Če se eden ali drugi obveže, da pusti politiko za vedno na stran in da zapusti Bolgarijo, si lahko tudi zapor prihrani, lahko pa ostane tudi doma, če vstopi v kak samostan, kjer bo že samostanski red preprečil, da ne bo naenkrat začel mešati politike. — Tako ministrski predsednik Bolgarije, prvak bolgarske zemljoradniške stranke, ki je pod režimom danes obtoženih ministrov toliko let predsedel po ječah, v značilni razliki s kakšnim grškim ministrom Politisom ali kakim grškim nadutim generalom, ki so doma lepo na varnem pobili tovariše svoje skupne roparske politike in skupno izzvali porazov. V Bolgariji je boj za ideje in pravice velike večine delovnega ljudstva proti manjšini izkoriščevalcev, ki je toliko gorja narodü nakopala med vojno, ter bi bila celo smrtna obsodba bivših ministrov razumljiva, dočim je v Grčiji eden reakcionarec klal drugega, da se beže povzdigne.

Grška zmeda. Kakor smo že poročali, je antanta sporočila Grški, naj odpravi sedanjo vlado ter novo sestavi, ki ne bo tako kompromitirana v svetu in sedaj se čuje iz same Grčije, da postajajo vojaškimi oblastnikom tla vroča in nesigurna pod nogami. Mnogo teh «junaških» diktatorjev je že odkurilo iz Grške, da ne bi zapadli ob kaki novi vladi usodi, katero so sami začeli uvajati v tej razbrzdani in neurejeni državi. Pri vsem tem se je pa vendar vršilo med našo in grško delegacijo več sej, na katerih se je razpravljalo o vstopu Grške v malo antanto. Te vesti so bile sprejete v vseh diplomatskih krogih z zelo majhnimi simpatijami, ker je splošno mnenje, da bi si mala antanta naptila z Grško samo novo breme, ničesar pa ne pridobila. Če je kdo po svojem nazadnjaštvu celemu svetu zopern in neljub, najde v Beogradu še vedno zaslonbo in pajdaše. Tako na primer Wrangel in sedaj grška zmeda.

Jezikovni boji v Belgiji. Zbornica je sprejela z 89

glasovi proti 83 glasovom zakonski načrt o uvedbi flamščine na vseučilišču v Gentu. To glasovanje je odmevalo tudi po ulicah in privedlo je do demonstracij in pretepev, v katerih je bilo ranjeno nekaj dijakov in policajev.

Oficijelna Amerika se umika. Poprej so se širile po listih razne ameriške izjave glede reparacijskega vprašanja, sedaj se pa od oficijelne strani zanika vest, po kateri naj bi Združene države ponudile Angliji in Nemčiji svoje posredovanje glede sestave komisije, ki naj bi določila celotno vsoto reparacijskih plačil. Opozarja se na naziranje ameriške vlade, da morajo reparacijski problemi rešiti prizadete države same z vpoštevanjem svojih lastnih pravic. kakor tudi onih, ki jim pripadajo po mirovnih pogodbah. Končno se povdarja, da se ne sme kakemu morebitnemu načrtu ameriških finančnikov pripisovati noben oficijelni značaj.

Beleške.

Zapuščino bivšega ministra policije demokrata Timotijevića razkriva Protič v svojem listu «Radikal» in pravi, da je zakrivil ta minister velik zločin nad narodnimi manjšinami z naredbo, ki se je tajno izdala ter naročevala, naj se Nemcevi in Madžarovi ne vpiše v volilne imenike, oziroma, naj se vpiše samo one, ki se bodo načelnikom in drugim oblastnikom zdeli primerne in zaupljive. Policija je bila tedaj v policajdemokratijskih rokah in zato je naravno, da so vpisovali samo le one Nemce in Madžare, o katerih so upali, da bodo volili demokrate. Protič navaja, da je n. pr. v vojvodinskem mestu Zenti 20.000 madžarskega prebivalstva in da je v volilnem imeniku samo okrog 30 Madžarov ter zahteva, da se proti taki korupciji nastopi, posebno pa radi tega, ker je vse take naredbe izdajal policajdemokratijski minister tajno ter brez vsake kontrole.

Pribičevićevo bratstvo bo imelo sedaj slabe čase v Liki, ker bodo radikalci tja poslali vse svoje moči. Poprej je agitiral Milan Pribičević po Liki ter kazal zlato cigaretno dozo, češ, da je to kraljev dar ter da smejo v državi SHS sploh samo odločati kralj, Pašić in pa rodbina Pribičević. Zlata Pribičevićeva doza je pa sedaj v zelo nevarnem položaju, ker ima Pašić celo vrsto drugih doz, ki bodo še bolj izgledale kot dvorske. Prej je rekel Pribičević: mi, kraj in Pašić, — mi vladamo Jugoslavijo, sedaj bo pa rekel Pašić: jaz, kralj in nihče drugi, — mi vladamo Jugoslavijo!

Iz naših praznih državnih blagajn — pa take plače! V naši državi smo tako srečni, da že plačujemo od ujedinenja sem takozvano reparacijsko komisijo, od katere pa ima naša država manj dobička ter koristi, nego pa izgube in izdatkov. Na leto stane našo državno blagajno reparacijska komisija okroglih 10 milijonov dinarjev. Lista prejemkov osebja te komisije sicer ni dolga, pa zelo, zelo karakteristična. Poglejmo si nekoliko prejemke članov reparacijske komisije in bomo uvideli, kako se debeli in masti ta gospoda kar s stotisočaki državnega denarja: 1. G. Mato Bošković, delegat te komisije, dobiva poleg ministrske plače in druginjskih doklad v frankih še 4000 zlatih mark mesečno, kar znaša 16.000 frankov ali 80.000 dinarjev. 2. Dr. Juraj Durič, poddelegat, dobiva poleg plače univerzitetnega profesorja in druginjskih doklad v frankih, 3000 zlatih mark, torej 12.000 frankov ali mesečnih 60.000 dinarjev. 3. G. Bogoljub Jevtič, glavni tajnik, dobiva poleg plače direktorja oddelka za izvršitev pogodb v zunanjem ministru in druginjskih doklad v frankih, mesečnih 2 tisoč zlatih mark, torej 8000 frankov ali 40.000 dinarjev. 4. G. Dragomir Kasibolac, šef sekcije, dobiva poleg plače sekretarja poslaništva v Parizu I. klase: 1780 frankov, 2000 zlatih mark mesečno, kar znaša 8000 frankov ali 40.000 dinarjev. 5. G. Spira Pavlovič, šef računskega oddelka, dobiva poleg plače direktorja oddelka za izvršitev pogodb v zunanjem ministru in druginjskih doklad v frankih, 2000 zlatih mark, torej 8000 frankov ali 40.000 dinarjev. 6. G. Vladimir Marković, sekretar, dobiva poleg plače pisarja I. klase pri poslaništvu v Parizu še svojih 10.000 dinarjev mesečno. Ta ravnokar omenjeni gospod je dovršil samo podoficirsko šolo v Rusiji, je rojak g. Pašiča in je kot tak takoj po preobratu stopil v diplomatsko službo in je danes špicjalist v finančnih zadevah. 7. G. Jovica Rustič, sekretar, dobiva poleg plače pisarja zunanjega ministru še mesečnih 10.000 dinarjev. 8. G. Jakovljevič, sekretar, poleg uradniške plače še 10.000 dinarjev. 9. G. Miša Cukič, uradnik brez funkcije, poleg penzije načelnika finančnega ministru še mesečnih 10.000 dinarjev. Iz ravnokar navedenih števil pač lahko vsak količkaj pošten Jugoslovan uvidi, da je gospoda pri naši reparacijski komisiji po cesarsko plačana, a se še vedno pritožuje, češ, angleški, francoski in belgijski člani te komisije dobivajo še več kot naši.

Krajevni odbori SLS—KZ!

Uredite takoj volilne imenike!

1. Vsak krajevni odbor SLS (KZ) mora imeti do 15. januarja 1923 volilni imenik za narodno skupščino prepisan!

2. Vsak odbornik krajevnega odbora SLS (KZ) ima strogo dolžnost skrbeti, da bodo vsi naši somišljeniki iz njegove vasi (okoliša) v volilni imenik vpisani, vsi nasprotniki, ki so neopravičeno v imeniku, pa izbrisani. Vsak odbornik mora imeti prepis (izvleček) volilnega imenika za svojo vas (okoliš).

3. Zahtevajte vpis v volilni imenik za vsakega našega somišljenika, o katerem kolikor toliko sodite, da ima volilno pravico.

Kdo ima pravico biti vpisan v volilni imenik? V volilni imenik za državnozborske volitve smejo biti v-

pisani vsi moški, ki stanujejo v občini 6 mesecev in imajo volilno pravico.

Kdo nima pravice biti vpisan v volilni imenik?

1. Oni, ki so obsojeni na ječo, dokler se ne vrnejo v pravico.

2. Oni, ki so v konkurzu.

3. Oni, ki so pod skrbstvom (očetovsko oblastjo, varstvom, kuratelom).

4. Oni, ki so obsojeni na izgubo državljsanske časti, za čas, dokler traja ta kazen.

Kako je zahtevati popravilo volilnega imenika (zahtevati vpis ali izbris kakšnega volilca)?

Zakon pravi: Vsakdo ima pravico volilni imenik pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati njegov popravek.

Popravek volilnega imenika se zahteva pismeno ali ustno pri občinskem uradu ali pri deželni, oziroma okrožnem sodišču. Vsaki zahtevi za popravilo volilnega imenika je treba priložiti kot dokaz potrebne uradne listine, domovnico, rojstni list, potrdilo občinskega urada o šestmesečnem bivanju v občini. Te listine so vse takse in kolka proste in jih mora vsaka oblast v ta namen na zahtevo brezplačno v 24 urah izstaviti.

Na tako vložene zahteve mora županstvo odgovoriti v petih dneh. Če ne odgovori, se smatra, da je zahtevo zavrnilo. Komur županstvo zahtevo odbije, ali pa, če mu ne odgovori, ima pravico pritožbe na deželno, oziroma okrožno sodišče. To se bo dogajalo posebno tam, kjer so županstva nam nasprotna. V tem slučaju ne smemo odnehati, ampak takoj vložiti pritožbo.

4. Vse reklamacije morajo biti brezpogojno vložene vsaj do 10. januarja 1923, ker se smejo popravki zahtevati le 15 dni po razglasitvi ukaza o razpisu volitev, ukaz pa bo razglašen te dni.

Odborniki SLS (KZ)! Skažite se vrdne zaupanja, ki so vam ga naši somišljeniki dali, ko so vas izvolili za odbornike! Vi morate priboriti Slovenski ljudski stranki pri volitvah sijajno zmago! Temelj zmagi so dobro urejeni volilni imeniki!

Dnevne novice.

Naš rojak, znan narodnjak g. Jernej Korošak, doma od Sv. Jurja ob Ščavnici, zaposlen pri naši delegaciji na Dunaju, je imenovan za nadzornika ministrstva saobračaja z rangom od 1. julija 1922. Ostane še nadalje na Dunaju, ker je prideljen kot ekspert naše (SHS) železniške delegacije pri cirkulacijski in reparacijski komisiji na Dunaju, I., Hofburg, Castitamol.

Nova samoradikalna vlada je odstavila, oziroma upokojila precej uradnikov, ki so jih demokrati ministri nastavili iz strankarskih interesov. Med odstavljenimi je mnogo takih, ki zaslužijo pošteno to brco iz službe, so pa tudi taki, ki bridko in po krivici občutijo nenadoma izvedeno zamenjavo vladne garniture. Radikalci namreč ne izbirajo dosti ter pomečejo vse, kar ni očividno na njihovi strani, da napravijo prostor — svojim ljudem. Pri tem se bodo zopet porabile ogromne svote državnega denarja. Denar se bo trošil za penzije, za premitivne, potne stroške, za novo ustanovljena uradniška mesta itd. — in denar se najde, samo za invalide in bedne državne uslužbenice ga ni.

Bivši okrožni načelnik v Tuzli, ki je o Božiču leta 1920 izvedel pogrom nad rudarji ter izzval krvave izgrede, je tudi med onimi, ki so sedaj kot policijski demokrati eksponenti dobili brco od radikalov. Ta krvolok Dimitrije Grudič je postal po zaslugi svojih zločinov v Tuzli načelnik v ministrstvu policije in gotovo bi še napredoval, da se ni menjala vladna garnitura. Novi, radikalni minister policije je tudi tega človeka poslal v penzijo, bolje bi pa storil, če bi ga postavil pred sodišče in na mesto rudarja Keroševiča v ječo.

Anton Kristan, ki je po svoji politiki v socialno-demokrati stranki dobil v zahvalo upravitelstvo državnega posestva Belje z milijonskimi dohodki in provizijami, je padel, kakor znano, v nemilost pri bivšem finančnem ministru Kumanudiju in mnogo se je pisalo, da bo moral zapustiti svoje mesto in da pride celo pred sodišče. Kumanudijev naslednik, radikalec Stojadinovič, se je tudi ukvarjal z akti g. Kristana in listi so še vedno pisali o Kristanovi aferi, Kristan je pa prišel sedaj v Beograd in listi so takoj vedeli povedati, da je bil sprejet na dvoru in da je ostal pri kralju tudi pri obedu. Zahtevan pred sodišče in pri kralju v gostih! — Tako se razvijajo afere veljakov, če se pa proletarce zahteva pred sodišče, potem ga ima že kak žandar v krempljih, da ga pretepa ter nazadnje obesi celo v dimnik. Ker je Kristan goljufal proletarce, zato ga vodi pot do sodnije skozi dvor.

Invalidom je nakazal novi minister za socialno politiko sporazumno s finančnim ministrom 1,300.000 dinarjev od odstotkov, ki so že od nekdanj invalidom pripoznani iz dohodkov monopolske uprave. Ta pomoč pomeni toliko, kot kaplja vode za žejnega človeka. Minister daje invalidom dober milijon, državna uprava jim pa dolguje na že priznanih, a neizplačanih podpora nad 30 milijonov dinarjev.

Šolarski vlak Maribor—Poljčane. Obratno ravnateljstvo južne železnice piše poslancu Zebotu: Na vašo prošnjo z dne 25. novembra 1922 glede preložitve odhoda šolarskega vlaka iz Maribora gl. kolodvor ob 13 uri 20 min., nam je čast poročati, da se je pri sestavi novega voznega reda prošnja vpoštevala.

Književniki snujejo za celo državo zadrugo «Poleta». Z njo se hočejo osamosvojiti od založnikov in knjigarjev. Računajo na 1000 članov po 200 D delež. Misel sama na sebi ni napačna, toda mi se bojimo, da naši književniki s centralizacijo v Beogradu ne bodo dosegli posebno visokega poleta.

Malo priporočljiv «zastopnik» invalidov hodi okrog po vaseh, gostilnah in župniščih. Ponuja posebej neke slike na steklo in trdi, da je od vlade poslan. Odklikuje se po surovosti in neotesanosti. Zmerja in psuje vsakogar, kdor noče kupiti njegovih slik. Opozarjamo invalidske organizacije, naj v interesu invalidov in poštenih in upravičenih svojih stremeljenj ne dajo zlorabljeni sebe in svojega poštenja. Od vlade pa ni nihče poslan, k večjemu dobi od te vlade dovolitev za beračenje, ker vlada radikalov, demokratov in samostojnejšev ni hotela rešiti invalidskega zakona in z njim urediti invalidskega vprašanja.

Zlorabe v glavni kontroli državnega gospodarstva. Radikalci z vso močjo odpravljajo vso korupcijo na svoje sedanje zaveznike demokrate. Sedaj je na vrsti glavna kontrola državnega gospodarstva in tudi takoj so izsledili milijonske zlorabe, ki naj bi bile od konca do kraja povzročene od demokratov. Radikalci člani so se že prej v zavezništvu držali tako lepo ob strani, da imajo sedaj lepe šanse za obtožbo proti demokratskim tovarišem. Poprej so skupno gospodarili, samo da demokrati niso nikdar mislili na to, da se bo zavezništvo razbilo. Radikalci so bili na to pripravljani in sedaj imamo zanimivo igro — goljufanih goljufov.

Zidovi v Vojvodini imajo že od nekdanj svojo organizacijo, ki je verskega značaja, sedaj pa jo hočejo pretvoriti v politično stranko ter z njo nastopiti samostojno pri volitvah. To bo prava verska stranka, ker se ne bo gledalo na narodnostno pripadnost in bodo židje tudi iz nemškega «Bunda» in iz madžarske stranke pobrali in pritegnili svoje vernike. Računajo najmanj na en mandat in njih poslanec ne bo smel stopiti v kak strankarski poslaniški klub, temveč bo moral zastopati samo verske in kulturne zahteve Judov v Jugoslaviji.

Meniške šole, iz Beograda javljajo, da se je začelo priglašati veliko pravoslavnih popov, pa tudi navadnih državljanov za vstop v samostane. Radi teh mnogoštevilnih prijav je sklenilo ministrstvo za vere, da se bodo osnovele posebne meniške šole. Državna blagajna torej ne bo podpirala in plačevala samo pravoslavne bogoslovce in duhovščino, ampak tudi menihe. Kaj bi neki rekli naši naprednjaki, ako bi otvorila pri nas država meniške šole . . .

Južnosrbski in črnogorski odmetniki ali hajduki se po svojih sorodnikih in znancih obračajo do nove vlade in oblasti s poročili, da so samo radi nasilja in raznovrstnih nezakonitosti raznih policijsko-demokratskih oblastnikov pobegnili v gozdove. Zahtevajo, naj se nepristranska sodišča lotijo temeljite preiskave in če se oblastniške zločince postavi pred sodišče, bodo tudi odmetniki predali orožje ter se vrnili domov. Hude obtožbe in pritožbe so naperjene tudi proti raznim demokratskim poslancem.

V naši državi najdragocenejši razbojnik. Bolgarski komiti, ki so pred kratkem poskušali prevrat v Čustendilu na Bolgarskem, so po neuspehu udrlji na naše ozemlje, kjer ropajo. Na čelu teh bolgarskih četašev je vojvoda Todor Aleksandrov, ki izdaje povelja za roparske napade in obiskuje tolovajske bande. Kot pomočniki Aleksandrova nastopajo še drugi prosluli komiti, katerim pa ne morejo priti na sled ne naše in ne bolgarske oblasti. Na glavo vojvode Aleksandrova so razpisale naše oblasti nagrado 100.000 dinarjev.

Vzrok požara v železniškem arsenalu v Splitu. Pred Božičem smo poročali, da je pogorel splitski železniški arsenal. Preiskava je sedaj dognala, da je izbruhnil požar radi razpokline v glavnem dimniku, odkoder se je razširil ogenj po vsem arsenalu.

Iz Maribora.

IZ SEJE MARIBORSKEGA OBČINSKEGA SVETA.

Seja je bila sklicana v petek zvečer s pričetkom ob 7 uri. Pričela se je le tri četrti na osem. Očividno smo v Mariboru začeli v hitrosti in točnosti posnemati Balkanovce. Pred sejo je vladalo neko čudno nerazpoloženje, ki je kazalo, da ni vse v redu med strankami in tudi ne v okvirju socialno-demokratske skupine občinskih odbornikov. To se je jasno pokazalo takoj tudi pri prvi točki: volitev občinskega svetovalca na mesto odstopivšega g. Stanovca. Po izvršitvi predpisanih formalnosti je občinski odbor prešel na glasovanje. Navzočih je bilo pri prvi volitvi 29 članov. Izid prve volitve je bil sledeči: socijalist Bahun 9 glasov, demokrat Kejžar 9 glasov, socijalist Hojnki 2 in Krajcar 1 glas, ostalih 8 praznih. Druga volitev je imela sledeči uspeh: Bahun 9, Kejžar 10 (med sejo je prišel Šoštarič) praznih 10, neveljaven 1.

Tretje, končno glasovanje je pokazalo sledečo sliko: Bahun 7, Kejžar 14, praznih 9. Izvoljen je bil torej demokrat Kejžar, ki je izvolitev tudi sprejel. Očividno so Bahuna zapustili njegovi lastni pristaši, kajti od nazvočih 13 glasov jih je dobil prvič in drugič le 9, tretjič celo samo 7.

Zopet Kolbesen.

Drugo točko dnevnega reda bi naj tvorila razprava o proračunu. K besedi se je oglasil dr. Verstovšek in predlagal, naj se razpravlja o poročilu komisije v zadevi Kolbesenove provizije. Ker so vse stranke za to, pozove župan Grčar poročevalca dr. Serneca kot predsednika preiskovalne komisije naj poda poročilo. Še predno prične dr. Sernece, naznani župan, da je Kolbesen odložil svoj mandat in pride na njegovo mesto socijalist Ozmeč Josip.

Razprava o proviziji Kolbesenovi ni bistveno spravila mnogo novega na dan, potrdila je le v polnem obsegu, kar je trdil dr. Verstovšek. K tej točki so govorili za poročevalcem še podžupan Roglič, v imenu socijalistov Bahun in Zmazek, dalje dr. Rostohar, dr. Lesko-

var, dr. Jerovšek in Žebot, ki je predložil sledeči predlog kluba obč. odbornikov SLS:

1. Z ozirom na to, da je g. župan v zadevi nakupa zemljišča Wolf-Jellek v obč. svetu dne 6. oktobra t. l. površno poročal in ni omenil, da je cena «dem Vernehen nach» 65 K za kv. meter, dasi je stalo to v uradnem poročilu z dne 30. avgusta t. l.

Z ozirom na to, da zadeve ni dal v odsek, dasiravno je bilo od 10. septembra do 6. oktobra za to časa dovolj.

3. Z ozirom na to, da je g. župan dal izplačati g. Kolbesenu provizijo brez sklepa obč. sveta.

4. Z ozirom na to, da je g. župan dovolil, da se prvotne Kolbesenove pobotnice za dviganje provizije v računskem oddelku zamenjajo z novimi, glasečimi se na ime g. Scheidbach, ki še včeraj niso imele predpisane podpisa likvidatorja in blagajnika.

5. Z ozirom na to, da je vsled zgoraj opisanega postopanja g. župana bila občina oškodovana za okroglo 80.000 K, predlagam, da izreče obč. odbor g. županu nezaupnico.

Po omenjenih govorih in županovem pojasnilu je dal župan predlog na glasovanje. Glasovali so za predlog člani SLS in narodni socijalisti, proti predlogu socijalni demokratje, demokrati pa so se vzdrževali glasovanja. Za predlog je bilo torej 11, proti predlogu 12 glasov. Na ta način je župan še le bolj odrezal, kakor pa Bahun.

SLS je s svojim predlogom dosegla svoj namen: osvetlila je poslovanje županovo in razkrinkala umazano Kolbesenovo ravnanje.

Mariborski demokrati v občinskem svetu so se približali socialnim demokratom. G. Kejžar je bil izvoljen v mestni svet z glasovi socialnih demokratov. S tem je demokratiški klub vstopil v Grčarjevo večino. Zato seve v zadnji seji demokrati niso upali glasovati za nezaupnico g. Grčarju, dasiravno so javno zatrjevali in tudi njihovi listi ne tajijo, da je g. župan za svojo površnost in malomarnost res zaslužil nezaupnico. Pa je že tako. Usluga za uslugo. Demokrati iščejo zaveznikov in našli so jih v Bahunovcih. Zato sta bila dr. Kukovec in Kejžar zadnji teden pri županu na magistratu vprašati, ali bi jih ne hotel sprejeti v svojo vladno večino, kar je g. župan seveda rad storil, da se obdrži še na županskem stolčku.

Mariborčani, pripravite si polne možnjčke, da bode lahko plačali nove občinske davke. Socijalisti in demokrati v občinskem svetu vam bodo naložili za 16 milijonov kron novih davkov. V proračunu je cela vrsta nepotrebnih izdatkov. Naši zastopniki zahtevajo, da se mora v občini varčevati, zato naj se vsi nepotrebnih izdatki črtajo, a socijalisti hočejo meščanom popolnoma izprazniti žepe in nočejo ničesar črtati. V tem izmozgavanju Mariborčanov jih podpirajo demokrati. — Mariborčani, zapomnite si to, kdo vam v novem letu hoče sleči kožo.

Se nekaj pojasnila k «Stražinim» svinjarjam. — Predbožični «Tabor» imenuje naše poročilo o vložitvi tožbe g. dr. Slokarja proti bivšim nemškimi odbornikom Mestne hranilnice «svinjarjo». Tokrat pa zaupamo mariborski javnosti tudi Slokarjevo utemeljitev te brihtne tožbe. G. demokrat in advokat dr. Slokar utemeljuje tožbo proti bivšim nemškimi odbornikom hranilnice s tem, češ, ti gospodje bi bili morali vedeti, da bo Avstrija gotovo propadla, kakor hitro je posegla v svetovno vojno Amerika. Kaj ne, pač demokratsko modro utemeljitev, ki bo dobila sicer od strani sodišča svojo zasluženo klofuto, a tvrdki Koderman et kompani pa vrgla milijonske svote. Glede originalne utemeljitve tožbe bi se bil lahko g. dr. Slokar informiral pri svojem drugu dr. Kodermanu, ki tudi po vojni napovedi Amerike ni verjel v razpad Avstrije, ampak je prav do zadnjih avstrijsko-nemških vzdihljajev plaho odgovarjal na vsak narodni pozdrav z internacionalnim — servus! O čemur ni bil prepričan sedanji jugoslovanski «velikan» dr. Koderman, na to so tem manj mogli verjeti Mariborčani — Nemci!

Pribičevič je šel in za njim pojde tudi «Orjuna.» Ministrski svet se je bavil na svoji zadnji seji tudi z organizacijo Orjuna. O celi zadevi je poročal notranji minister in predlagal, da se naj cela organizacija razpusti in njeni voditelji pa postavijo pred sodišče radi protizakonitih dejanj. Kakor smo zvedeli, se je zadnje dni pred Božičem ustanovila tudi v Mariboru Orjuna. Člani te mariborske organizacije so po večini Primorci, dijaki in člani «Taborovega» uredništva. Pričakujemo, da bo tudi mariborski policijski šef nastopil proti tej organizaciji, ker jo je tudi vlada sedaj, ko ne sedi več v njej batinaš Pribičevič, proglasila kot protidrjavno. Ako policija ne bo storila napram mariborski organizaciji Orjune svoje dolžnosti, bomo objavili te dni vsa imena mariborskih orjunašev, s katerimi bodo potem obračunale trezno pametne ljudske mase potom samoopmoči.

Božičnica katoliških vojakov v Meljski vojašnici. Kot vsako leto so obhajali tudi letos katoliški vojaki svojo božičnico na sveti večer v Meljski vojašnici. Na slovesno ganljivi način. K proslavi te božičnice je povabil g. polkovnik Draškiček nekaj gostov civilistov. Božično drevo so okusno okrasili v izpraznjeni in lično smrečjem okrašeni sobi v vojašnici. G. polkovnik Draškič je imel lep ter pomenljiv nagovor, nakar sta katoliškimi vojakom častitala in voščila vesele božične praznike in pravoslavni in en musliman. Pravoslavnim in muslimanom se je zahvalil za voščilo katolik, nakar so si podali vsi trije roke in godba je zavrnila «Tiho noč.» Celi proslavi je sledila kratka pogostitev gostov in nato so bili obdarovani s pecivom vojaki. Za ganljivo slovesno proslavo katoliškega Božiča gre zahvala g.

polkovniku Draškiču, g. majorju Kovačiču, podporučniku Savšku, oficirskim damam in celokupnemu častniškemu zboru 45. pešpolka. Prepričani smo vsi, ki poznamo blagega polkovnika Draškiča, ako bi imeli naši polki po južnosrbskih garnizijah polkovnike, kot je naš mariborski g. Draškič, bi ne bilo tolikanj pritožb od strani slovenskih in hrvatskih fantov vojakov.

Nekaj o razstavi kluba «Grohar». Slikar Tirolec Hepperger je razstavil v dvorini v kazini lepo število slik, ki so vredne vsega priznanja ter pohvale. Mlad slikar je dokazal s vojo razstavo, da je dober risar, v barvah popolnoma siguran slikar in zastopnik one srednje moderne struje, ki vpliva privlačno na še tako zakrknjenega konservativca v umetnosti. Razvrstitev slik se je slikarju hvalevredno posrečila. O Heppergerjevi razstavi bi se dalo mnogo napisati, a žalibog sedaj pred volitvami nima naš politični list za kritike prostora in lahko omenimo glede Heppergerja še samo to, da je mlad in si bo gotovo pridobil na polju slikarske umetnosti slavo in priznanje, kot ga uživajo nekateri njegovi predniki iz Tirolske. Mariborski javnosti bi priporočali, da bi razstavo bolj pridno in številnejše obiskavala in z dobrim obiskom umetniku dokazala upoštevanje in priznanje, katerega v vsej meri zasluži.

Slov. kršč. soc. zveza ima redno predavanje v petek, 29. t. m. ob pol 8. uri zvečer. Govori č. g. p. Pavel o časopisu. Ognjeviti govornik nam je porok, da bo zanimivo, kot je bilo zadnji petek. Na svidenje.

Volitve v pokojninski zavod. V petek dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši v Kazini javen shod vseh volilnih upravičencev za volitve v pokojninski zavod. Zasebni nameščenci vseh strok vabljeni!

Maribor. Silvestrov večer. Narodno železničarsko društvo «Drava» priredi 31. decembra Silvestrov večer v vseh prostorih Narodnega doma. Sodelujejo vsi društveni odseki. Od 20.—24. ure izključno zabaven spored pri pogrnenih mizah. Po polnoči ples v veliki dvorani. V čitalniških prostorih divno urejen Silvester-bar. Opozarjamo slavno občinstvo, da bo to edina večja prireditev na ta večer. Da gneča ne bo motila zabave, se bode podalo le toliko vstopnic, kolikor je sedežev razpoložljivih. Vstopnina 10 dinarjev. Predprodaja vstopnic v trgovini Zlate Brišnik, Slovenska ulica.

Prošnja usmiljenim srcem. Družinski oče je v dobi vojaške službe tako obubožal, da nima toliko, da bi si kupil civilno obleko in odposlal nazaj vojaško. Ta siromak se obrača do usmiljenih src, ki bi mu naj pomagala iz največje bede, dokler ne dobi kake službe, da bo lahko preskrbel sebe in družino. Darove sprejema upravništvo Straže, Koroška cesta 5.

V veliki revščini se nahaja Ljubec Ivan, katerega so Italijani pregnali iz Trsta. Zdaj je star in bolan leži v mariborski bolnici brez vseh sredstev. Priporoča se usmiljenim srcem!

Prosveta.

SOCIALNA MISEL.

Prejeli smo zadnjo številko mesečne revije «Socialna Misel». Človek res z vidnim zadoščenjem vzame v roke celi letnik. To je list, kakor nalašč ustvarjen za naš tako bujno se razvijajoči katoliško-socialistični pokret. Ni predrag (izhajal je vsak mesec za malenkostnih 25 dinarjev), vsestranski, aktualen in tudi poljuden. Članki so kratki in jedrnat. Ni ga polja kulturno-socialne vsebine, ki bi ga ne obravnavala «Socialna Misel». Kazalo zaključnega I. letnika nam kaže vso mnogoličnost obdelane snovi. Socializem in vera oziroma etika, krščanski socializem, socialno-gospodarska vprašanja, sistemi in znanstvo, socialno-vzgojna vprašanja, politična vprašanja in strankarska gibanja, socialna prizadevanja vseh vrst, kulturna vprašanja, pacificizem, ustavna, gospodarska, agrarna, finančna vprašanja, žensko vprašanje, vse to bogato gradivo ti nudi letošnji letnik. Kulturni pregled, ki ga nam ob koncu po-

Naznanilo.

Cenjenemu občinstvu dajem na znanje, da sem prevzel tvrdko LIPPERT ter se bom potrudil nuditi svojim odjemalcem vedno izbrano zalogo materiala po najnižjih dnevnik cenah in reelno postrežbo.

Prodaja drv in premoga na debelo in drobno
Lippertov naslednik VILKO APIH
Skladišče: Tattenbachova ul. 13.

Najboljše in najcenejše

pa tudi najlepše blago za obleke, kakor sukno, hlačevina, volneao blago, plavins, cefir, šifon, platno, izgotovljene obleke, srajce, predpamike, nogavice, robci, odeje i.t.d. se dobi pri

ŠOŠTARIČ, MARIBOR

Aleksandrova cesta št. 13

Praznih steklenic (vinskih) 7/10 |
kupi vsako množino veletrgovina z vinom
Pugel, Rossman in Voller
Maribor, Trg svobode 3. 597 4-3

daja vsaka številka, je unikum med vsemi našimi listi. Vse, kar pretresa in giblje mednarodno življenje, je tu kratko pojasnjeno. Sodelujejo pri listu vsi naši praktični kulturni in politični delavci. Uredništvo vodita naš filozof Fr. Terseglav in dr. Gosar, prvi urejuje bolj kulturni, drugi socialni del. Z novim letom pristopi kot tretji urednik g. dr. Besednjak za politični del. List je kakor nalašč zamišljen in urejevan, da postane sčasoma stalna svojina kulturnega stremjenja. Ze prvi letnik priča, da bo popolnoma zrastel z našim narodom, da bo najboljši tolmač naših kulturno-socialnih stremljenj.

Zato novi letnik prav toplo priporočamo vsej naši inteligenci, svetni in duhovski. Ker bo v novem letu postavljen list še na bolj poljudno podlago in bodo v njem sodelovali naši glavni politični in kulturni delavci: dr. Korosec, Terseglav, dr. Gosar, dr. Hohnjec (piše v 1. številki novega letnika o veleaktualni stvari), naročimo vsem našim izobraževalnim društvom, da si ga vsaj po en izvod naročijo. Med stalnimi listi, ki prihajajo na društvo, mora biti tudi «Socialna Misel». V njem bodo našli voditelji neizčrpiliv zaklad za nove govore in najboljšo oritacijo v vseh svetovnopoličnih dogodkih.

List bo stal v novem letu 40 dinarjev. Spričo vsebine, ki jo prinaša, je to malenkostna svotica. Naročnina naj se pošilja na upravništvo «Socialne Misel», Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, Poljanski nasip.

Tajništvo SKSZ.

Nosite zaradi njihovih velikih prednosti
PALMA
kavčuk potpetnike in potplate

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

»Ne morem več —!« je čula. »Ne morem več! Tristo tisoč! Štisto tisoč —! Strašne številke! Goljujija —! Vse življenje jih bom štel —! — Mir! — Da, mir —! Zares —! E jaz norec! Jaz norec —!«

Kopita so zatopotala pred vrati in obotavljajoča se in le nerada je zapustila gospa Hall zanimivi samogovor. Ko se je vrnila, je bilo vse tiho. Včasih je zaškripal stol ali pa zapela steklenica, znamenje, da je spet delal. Ob petih mu je prinesla čaj. V kotu so ležale črepinje strte steklenice in po tleh je videla slabo obrisane zlatorumene madeže.

Opozorila ga je nanje. »Zapišite jih v moj račun!« se je zadr. »V božjem imenu, zapišite jih v račun! Samo da me ne dolgočasite in ne jezite! Če vam napravim škodo, zaračunajte mi jo!« In pisal je opazke v zvezek pred seboj.

»Povedal vam bom nekaj!« je dejal Fearenside skrivnostno. Pozno zvečer je bilo, v siromašni vaški pivnici sta sedela.

»No —?« je zvedavo vprašal Teddy Henfrey. »Tisti — človek, ki o njem govorite, tisti, ki ga je ugriznil moj pes, — Dobro —! Njegova koža je — črna! Vsaj na nogah!«

Teddy je zijal. »Videl, sem«, je nadaljeval voznik, »videl sem skozi njegove strgane hlače in skozi strgano rokavico. Človek bi pričakoval, da se bo videlo nekaj belega, ali ne? — Dobro —. Mesto tega — ni bilo videti ničesar. Enostavno črno je bilo! — Povem vam, črn je kakor tale moj klub!«

»Presneto!« je zmajeval Henfrey z glavo. »Čudna reč, tole! Ampak — ampak njegov nos je rožnat in blešči se, kakor vaš ali moj!«

»Seveda!« je razlagal voznik Fearenside. »Poznam jaz to stvar! In povem vam, kaj si mislim —! Pisan je! Marogast! Tu črn, tam bel —! In sram ga je! Polukrven je, in čiste krvi, in barve se niso zmešale na njegovi koži! Čul sem že o takih ljudeh! Saj je pri konjih ista stvar, kakor sami veste!« —

IV.

Kaj je videl in doživel lekarnar Cuss.

Pripovedoval sem o tujcu in o njegovem prihodu v Iping namenoma obširno in podrobno, da bodo bravci boljše razumeli čudni vtis, ki ga je neznanec naredil na mirne vaščane. Kar se je še zgodilo tiste in naslednje dni vse do velike ljudske veselice v Ipingu, to pa, izvzemši dva neprijetna dogodka, lahko mirno izpustimo.

Parkrat sta se sprla s hišno gospodinjjo zaradi nekaterih nerednosti. Toda vse take spore je poravnal s svojim nervoznim: »Pa zapišite na moj račun!« in gladko je

šlo, dokler se ni pozno v aprilu pojavilo pri tujcu pomankanje denarja.

Gostilničar Hall ga ni mogel videti. Kadarkoli je utegnil, je pravil, da bi se ga rad iznebil. Pa kazal je svojo neprijaznost bolj s tem, da jo je neprikrito prikrival in da je šel svojemu gostu s poti, kjer je le mogel.

»Počakaj do poletja!« je pravila gospa Hall modro. »Da pridejo gledališki igralci! Tedaj bomo videli! Morebiti je res nekoliko neznošen, tale človek, toda točno plačani računi so točno plačani računi, pa reci, kar hočeš!«

Neznanec ni hodil v cerkev, sploh pri njem ni bilo razločka med nedeljo in delavnikom, niti v obleki ne. Marljivo pa je delal, to mu je priznala gospa Hall.

Po navadi je vstajal zelo zgodaj in je prebil ves dan pri svojih steklenicah. Zgodilo pa se je tudi, da je poležaval v pozni dan, hodil po sobi, godrnjal in govoril sam s seboj po cele ure, kadil ali pa spal v naslonjaču pri ognju. Z nikomer ni občeval. Njegov značaj je bil zelo izpremenljiv. Večinoma se je obnašal naravnost nevzdržno izzivalno in v svoji nervoznosti in razdraženosti je metal po sobi steklenice, razbil parkrat ogledalo in polomil nekaj stolov. Vedno češče je govoril polglasno sam s seboj, pa četudi je gospa Hall zvesto prisluškovala pri vratih, ni mogla iz njegovih raztrganih besed in stavkov nič pametnega zvedeti.

Po dnevi je le redko stopil iz hiše. O mraku pa je šel na sprehod zavil in povit od pete do temena, in najsi je bilo mrazo ali toplo. Izbiral si je samotna pota in mračne drevorede. Delavci, hiteči od dela domov, zaljubljeni parčki, ki so se sprehajali za vasjo, so vedeli pripovedovati, kako jih je prestrašil njegov strahoto poviti obraz pod širokim klobukom, ki se je nenadoma pojavil kje iz polumraka, in Teddy Henfrey se je do mozga sramoval, tako se je prestrašil, ko je pristorkljal iz »Rdeče sukne« ob poldesetih zvečer in zagledal pred seboj velika očala in golo glavo v belih povojih — tujec je nosil klobuk v roki —, ožarjeno od brleče cestne svetiljke. Otroci, ki so ga srečali v mraku, so sanjali o strahovih in kričali v spanju, in ni se prav vedelo, ali se tujec bolj boji vaških porednežev, ali poredneži njega, pa vsekakor je bilo na obeh straneh mnogo neprikritega sovraštva.

Ni moglo priti drugače ko da je tak nenavaden človek razburil vse čenčave jezike na vasi. Mnenja o njem so bila zelo razdeljena. Gospa Hall je bila glede svojega »gosta« jako občutljiva. Če ji je kdo prišel blizu z vprašanji, je odgovorila previdno, da je »iznajditelj in da se bavi s poskusi« ter je neuko in nevesče izgovarjala te zanjo nenavadne besede. In če so jo vprašali, kaj počne, je odgovorila s ponosom, da je učen človek in da hoče »narediti iznajdbo.« Njen gost da je imel nesrečo pri svojih poskusi, je pripovedovala, grdo si je skazil obraz in roke in ker je zelo občutljiv, se sramuje in se skriva pred ljudmi.

Tako je pravila. Kadar pa nje ni bilo blizu, so ljudje govorili, da je zločinec, ki bi se rad skrivil pred očesom pravice in da se zato tako zavija in šemi. To naziranje se je rodilo v glavi Teddyjevi.

Toda na žalost vseh pristašev te teorije ni bilo že par mesecev čuti o nobenem zločinu. Tudi je storil gospod Gould, pomožni učitelj na vaški ljudski šoli, korak naprej v zločinski teoriji in je zatrjeval, da je neznanec anarhist, prevraten element, nevaren za družbo in državo, da pripravlja razstreljiva in strupe, in sklenil je, da ga bo opazoval in da bo zasledoval njegovo počenjanje, v kolikor mu bodo razmere dopuščale. V ta namen je vsikdar srepo pogledal tujca, kadar ga je srečal, in je izpraševal o njem ljudi, ki ga nikdar niso videli, — vključ temu pa ni nič dosegel.

Tudi Fearenside je imel močno stranko za svoje naziranje o »marogastem polukrvnežu.« Največ vaščanov pa je bilo mnenja, da je mož nesrečen in — nor. To naziranje je imelo zase prednost, da so se dali z njim izlahka razložiti vsi različni pojavi in dogodki, ki so bili v zvezi z neznanecem. Ženske, stare in mlade, pa so se križale pred njim in so bile prepričane, da je sam »bognasvaruj« kakorkoli v zvezi z njim.

Pa najsi so sodili o njem tako ali drugače, — eni in drugi, vsi so ga sovražili. Njegova razdražljivost bi bila umljiva meščanom, ki so takih nastopov vajeni pri učenjakih in drugih duševnih delavcih, mirnim vaščanom zakotne vasice pa je bila nerazumljiva. Da je kakor blazen mahal z rokami krog sebe, kakor so ga včasih videli da dela, da je po noči iznenada pridiral izza mirnega ogla, da je s skrajno sirovostjo odbijal vse radovedneže, ki so se skušali seznaniti z njim, da je hodil okrog v poznem mraku, ko pošteni ljudje zapirajo vrata in okna in se spravljajo spat — kdo bi naj bil prijazen s takim človekom? Šli so mu s poti, če je prišel po vasi, in ko je bil mimo, so si vaški frkolini zavihavali suknje čez glavo in tlačili klobuke čez čelo in nos ter s krilečimi rokami stopali za njim in ga oponašali in otroci so kričali »Strašilo!«, nato pa urnih pet odbežali za ogle in vrata.

Cussa, vaškega lekarnarja in »padarja«, je neznanca trla radovednost. Povoji so vzbujali njegovo strokovno zanimanje, pripovedke o tisoč in eni steklenici pa so ga delale ljubosumnega in nevoščljivega. Ves april in majnik je iskal priložnosti, da bi govoril s tujcem, in o Binkoštih se ni mogel več držati. Sestavil je nabiralno polo za dobrodelen namen in šel h gospe Hall.

Začudil se je — da ni vedela za ime svojega gosta.

»Povedal je neko ime«, se je izgovarjala — prav nič ni bilo res! — »pa si ga nisem zapomnila.«

Ni si mogla drugače, morala se je zlagati. Sramovala se je, češ, še imen svojih gostov ne ve —.

(Dalje prihodnjič.)

Pozor industriji!
Parni stroj 7 HP, neprevoznik za mlin ali žago pripraven, se za nisko ceno odda pri: M. Herga Sv. Lenart p. Vel. Nedelji.
1132

KUPUJE
se vedno le najboljše in najceneje za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki
KAROL WORSCHKE
Maribor, Gosposka ulica št. 10.
!!! Perje za postelje !!!